

УДК [016. 929]: 821.161.2.09
DOI 10.31494/2412-933X-2018-1-7-163-180

Defended / unlimited generation: Ernest Hemingway – Sixties- maydan – hybrid war

Втрачене / невтрачене покоління : Ернест Хемінгвей – шістдесятництво – майдан – гібридна війна

Larysa Reva,

candidate of philological sciences,
member of Academy of Higher
Education of Ukraine, member of
National Union of local historians of
Ukraine

Лариса Рева,

кандидат філологічних наук,
член-кореспондент Академії Вищої
Освіти України,
член Національної Спілки
краєзнавців України

<https://orcid.org/0000-0002-6623-362X>
lesyareva7@gmail.com

Original manuscript received October 11, 2018
Revised manuscript accepted October 28, 2018

ABSTRACT

Ernest Hemingway has never been to Ukraine. And Ukraine did not exist in its lifetime, instead it was the Soviet Union, where the writer also never was, although he supported the latter's policy in the Second World War. That is, he opposed Hitlerism. But his works have long crossed all the territorial boundaries. Even more than that. For today, the name of the writer is as relevant as the artist's reputation for his life. Let's try to figure out what role Hemingwayev will play in the Ukrainian studio? Today, when Ukraine is involved in the war stage, which is called the Hybrid, the writer's place, his word is particularly significant. In the article, the author focuses on the mentality of Ukrainians, which was especially evident during the Revolution of Dignity and the Hybrid War in the East of Ukraine. Tracing the works of E. Hemingway, as well as other famous authors of the foreign classics of the Second World War, Ukrainian journalism in recent years, the periodicals, the author, by comparing them, focuses on the surge of patriotism, on the rise of the role of ordinary Ukrainians, especially in the context of an unpublished war. A special measure of patriotism and invincibility is the creativity and credo of the writers of the sixties, which are a phenomenon of invincibility, integrity, immortality of the spirit. Many of them wrote in the drawer, but their work as a document of age, shows a clear example of the courageous position of the authors. An attempt is made to investigate the evolution of a person, whose awakening of dignity has been especially favored by the sixties, by showing his credo – to remain a Man in all circumstances. According to the memoirs of V. Korotich, "writers were obliged to create a positive hero, the artists depicted miraculous heroes, and the movies were reproducing them on the screen. The Sherangs were coming from us in the fictional future of Pavchik Korchagin, products and victims of a cruel social experiment. But there were other, true books. They survived – contrary to the system, created not by thanks, but precisely to the opposite of socialism – the early Tychnyna, Mandelstam, Voron'ko. Good-bye, on the surface, the state machine sorted and in the meantime mercilessly grinded even the most affectionate, -that fabulists who managed to understand something without permission, sent back to

163

yesterday the heroes who were horrified and overwhelmed, real witnesses to the construction of factories and channels by the hands of slaves from concentration camps
The author calls them works as documents of historical truth.

Key words: E. Hemingway, personality, a person mentality, poetry, literature.

“На початку ХХ століття в багатьох поетичних практиках домінувало осягнення метафізичною тривогою стану сучасного світу. Поезія... ніби барометр, передбачила зміну цивілізаційної погоди: золотий “спокій” європейського людства обірветься ураганом Першої Світової війни” (А. Дністровий. “Автономія Орфея. Варіації на тему поетичної творчості і навколо неї”. – Х.: Акта, 2008).

“Тягуча павутина зйомних квартир

І дві душі пробиті сотнями дір,

Так страшно, коли не знаєш, що завтра...

Тепер я оглядаю знаки, часи

І знаю ціну світлої полоси -

Не варто шукати винних крім себе...” (А. Кузьменко (Скрябін). А пам'ятаєш? Місця щасливих людей).

У статті автор зосереджує увагу на ментальності українців, яка особливо яскраво увиразнилася під час Революції Гідності та Гібридної війни на Сході України. Робиться спроба дослідження еволюції особи, пробудженню гідності якої сприяли письменники-шістдесятники, яскраво засвідчивши своє кредо – лишатися Людиною за будь-яких обставин. Простежуючи твори Е. Хемінгуея, а також інших знакових авторів зарубіжної класики часів 2-ої Світової війни, української публіцистики останніх років, періодики, автор, співмірюючи їх, зосереджує увагу на сплескові патріотичності, на піднесенні ролі звичайного українця, особливо в умовах неоголошеної війни. Проблема, порушена автором, сьогодні постає особливо актуально, оскільки на кону – не лише збереження української нації, її історії, яка на жаль, за певними лекалами, здатна повторюватися, а й самої України як держави. Жертвоність українців під час Майдану, війни на Сході України, щоденний подвиг є ніби протиставленням легкодухості, виявом шаленого спротиву дійсності– “я не здамся без бою”. Робиться спроба дослідити, що ж все-таки означає тренд “нова література”? Можливо, це просто атипове явище на літературному фронті персональної творчої біографії, спричинене трагічною екстремою 2014 р.? Література Майдану переросла в воєнну літературу, присвячену подіям війни на Сході України.

У кінці липня 2018 р. у Парижі за сприяння Американського університету, розташованому у 7-му окрузі, поблизу Сени та Ейфелевої веж, відбулася XVIII Міжнародна конференція, присвячена перебуванню Е. Хемінгуея в Парижі – Hemingway in Paris “Paris est une fête”. Ця розвідка є фрагментом нашої доповіді.

Ернест Хемінгуей ніколи не був в Україні. Та й не існувало за його життя держави Україна, натомість був Радянський Союз, де письменник також ніколи не був, хоча й підтримував політику останнього

у Другій Світовій війні. Тобто, виступав проти гітлеризму. Та його твори давно перетнули всі територіальні межі. Навіть більше того. На сьогодні ім'я письменника настільки ж актуальне, наскільки була популярність митця за його життя. Спробуємо розібратися, яка ж роль відводиться Хемінгуей в українському естеблішменті? Сьогодні, коли Україна втягнена у стадію війни, яка отримала назву Гібридної, місце письменника, його слово особливо значимі.

Ернест Хемінгуей (1899 – 1961) – видатний американський письменник-паціфіст, пішов із життя на момент Карибської кризи, що захопила кінець 1950-х – початок 1960-х років. На цей час гонка озброєнь у США переросла в тривалу Холодну війну, що потягла за собою невпевність у завтрашньому дні, особливо у молоді, яка із відчаю кидалася з одного боку в інший. Течія хіппізму, як протиставлення себе світові, уперто набирала обертів. У Д. Стейнбека у творі “Зима тривоги нашої” (1959) ліричний герой говорить: “Я буду з тими, хто не стерпить і закричить”. А Д. Селінджер протестував світові романом “Ловець у житі” – підручником для бунтарів, довідником для тих, хто хотів пізнати американське міщанство. Це була свого роду “Біблія” для молоді. За рік книга була видана 19 разів. Героя Д. Селінджера Холдена американська молодь вважала месією.

Події в слові вже не могли бути прихованим явищем, вони накладали свій вплив і на українське суспільство. Звісно ж, ця література ставала прикладом для українських письменників-шістдесятників. Л. Тарнашинська, досліджуючи епоху шістдесятників та її героїв, посилається на термін “Дух часу”, який активно використовував у своїх дослідженнях Д. Чижевський. Він, зокрема, говорив про російське середовище 1840-х років, звертаючи увагу на подібність ситуацій в інших слов'янських країнах, називаючи причини подібних тенденцій “духом часу” (Чижевський, 2005 : 376). Означення “сорокові роки” – це назва умовна, – підкреслював він, – оскільки “духовне життя не розвивається, ділячись на десятиріччя... воно вже вкорінилося в історії російського духу” (Чижевський, 2005 : 29). Так само з українським шістдесятництвом, яке в “духовній ситуації” своєї доби є синергетичним виміром (Тарнашинська, 2012 : 23).

Передували глибокому досвіду українців уроки зарубіжної практики, які формували і вітчизняний андерграунд. Простежимо їхній еволютивний ровиток. Так, С. Екзюпері із романом “Маленький принц”, який став символом для багатьох шістдесятників, сповідував одну і ту ж мораль: мораль героїки людського духу, і мораль відповідальності. Нехай ідеал — якась фікція, як та троянда, яку зміг з'їсти баран, як і злі сили — знищити Планету, проте маленький принц лишається вірним своїй моралі. Для французьких патріотів та наших шістдесятників цей урок відданості був просто необхідним. Час Опору сформував багатьох не лише французьких, а й українських письменників.

Передвоєнний Б. Брехт із його п'єсою "Матінка Кураж та її діти" (1939) у відповідь Ф. Вольфу, який 1933 року емігрував до СРСР, щодо зміни кінцівки твору, відповів: "Поки маси – це об'єкт політики, жертви нічому не навчаться. Доля для них – рок, фатум, а не досвід, і розуміють вони історичний зміст подій, що відбуваються, не більше, ніж піддослідні кролики, на яких здійснюють біологічні експерименти"... Це є знаковим для свідомості не лише передвоєнної молоді, а, скоріше, повоєнної. І сліпота Кураж, – на думку Б. Брехта, – примушує прозріти читача.

Подібний "світовимір" в історії не новий. Починаючи із часів Відродження XVII ст., коли література, повернулася до людини, уже тоді людина стала об'єктом історії. Але зараз, на відміну від епохи Бароко, людина перестала боятися. А це є найвищим досягненням, критерієм мужності та самоусвідомлення себе не як раба, істоти, а є великий результат неконформізму. До цього ж додавалася революційність. Вона мала всі, притаманні соціуму, якості: гумор, сатиру, критику, свідомість, самосвідомість, честь та гідність, відчуваючи потенційну силу свого особистого рішення, голосу. Хоча Л. Баранович і не був яскравим представником ревностного патріотизму, він у період Руїни виголосив стільки любові до рідного краю, вболівання від розрухи та горя, що ми з певністю можемо стверджувати про нього як про поета зі складним світоглядним обличчям, неоднозначним, проте у своєму естві відданим Батьківщині і народові України. Його проповіді, написані за правилами гомілетики, були релігійно-моральними повчаннями, які стосувалися поведінки людей та головних законів християнської моралі. Риси національного характеру українця формувалися протягом тисячоліть як універсальні. Тягар свободи – важкий, не кожному він є під силу, і втримати його може лише людина, яка свідомо свого вибору. А. Камю в своїй "L'homme révolté" (людина, що бореться) (1951) говорить: людина відповідальна за кожен свій вчинок перед суспільством і перед собою. А. Камю вбачає в цьому обов'язковий свідомий чинник кожного, "хто знає свої права". "Я бунтую, а значить – існую" – філософія абсолютно ідентична до філософичності шістдесятників.

Номо soveticus із її психологією було замінено на "атеїстичну релігійність", що яскраво відтворено в О. Довженка. "Діяли трансцендентальні чинники. Будучи витісненими, вони втратили людиноподібний вигляд, проте зберегли людиновідповідну чинність духовних сил. З них панівний мотиватор – "комуністичний міф", який живив енергією "світлого майбутнього" через свого намісника – вождя. Це була експлуатація Духу (аналогічна до експлуатації інших ресурсів і сил природи)" (Мойсеїв, 2013 : 352).

Співзвучний із цим твердженням В. Коротич (Рева, 2013 :251 265), який у колонці "Ніщо не минає безслідно" (Бульвар Гордона. – квіт. – 2014), твердив, що листи, спогади тоді частково з'являлися всупереч публічним настроям. Люди писали не до відомств, не окремим конкретним чиновникам, а поетам та прозаїкам – про наболіле. Не сподівалися на вирішення проблем, але на те, щоб бути почутими.

Мова про ті ж 1960-1970-х рр. З тих пір немало чого змінилося, та, успадковане радянщиною, все ж не відійшло. І хоча Спілка письменників ще жива, та літератури, як такої, узаконеної на 1-му з'їзді письменників, уже немає. Тоді письменників, – пише він, – зобов'язували створювати позитивного героя, художники зображували чудо-богатирів, кінофільми відтворювали їх на екрані. Шеренгами йшли від нас у вигадане майбутнє Павки Корчагіни, продукти і жертви жорстокого соціального експерименту. Але творилися й інші, справжні книги. Вони й вижили – всупереч системі, створені не завдяки, а з точністю до навпаки соціалізму – ранній Тичина, Мандельштам, Воронько. Ласкава, на поверхню, державна машина сортувала і тим часом безжалюно перемелювала навіть найбільш догідливих, – тих вигадників, хто зумів без дозволу щось зрозуміти, відсилала на нари ще вчорашніх своїх героїв, які вжахнулися й прозріли, реальних свідків будівництва заводів і каналів руками рабів із концтаборів.

Дореволюційна література подібного досвіду зі створення ідеальних образів не мала. Тарас Бульба М. Гоголя, напевне, був винятком. В останні десятиліття з'ясувалося, що саме таку літературу нині читають і читатимуть, а позбавлені життя літературні кульки луснули, не змігши злетіти. Смерть радянської літератури – благодатна тема для багатьох досліджень, у тому числі й того факту, як гинули й молоді талановиті паростки, а геній і злочинство перепліталися у долях Ейзенштейна й Довженка, Маяковського, Хвильового та багатьох інших, хто був уражений системою чи вбивав себе сам – творчо чи кулею в скроню.

В. Коротич переконаний, що в світі нічого не зникає безслідно. Всі ми формувалися, виховуючись на радянській літературі, дивлячись радянські кінофільми, слухаючи пісні СРСР. Це був час великих надій і трагедій. Жорстокий, справедливий урок, так і не осягнутий до кінця.

Друга світова війна додала найстрашніших ран українській землі – розруха та мільйони загиблих та скалічені долі десятків мільйонів. До цього слід додати післявоєнні роки тотальної комуністичної пропаганди, перекручування української історії та посиленого формування комплексу “меншовартості” всього українського. Знищення людини людиною, знуцання над особистістю і розтоптування гідності нелюдської держави під назвою Радянський Союз, який один із найуспішніших президентів США Рональд Рейган дуже влучно назвав Імперією Зла.

Не дивно, що найбільшого сплеску художня та біографічна література зазнала в творчості літераторів шістдесятників (Рева, 2014 : 29-30), які промайнули кометами на літературному обрії. Тим піднесенням, яке маємо в літературній біографіці сьогодні, насамперед завдячуємо їм. Оскільки, поети 1960-х, найбільш точно відчуючи добу, прагнули повернути літературу до дійсності, вивільнити творчу індивідуальність від одіозних ідеологічних догм. Поезія стала

виразником ідей, настроїв, почуттів цілого покоління... Вона проголосила своїм кредо правду, своїм героєм – людину, заговорила про складні “парадокси доби”, болі народу, спричинені кривдою, несправедливістю, приниженням національної і людської гідності. Вона заступила публіцистику, а, почасти, й соціальні науки, які не могли ще замахнутися на догмати казарменого тоталітаризму (Історія, 1995 :29). Ці гострі питання, яким дало поштовх літературне шістдесятництво, особливо зараз увиразнилися на шпальтах філологічної преси. Настав час для спокійного аналізу пройденого шляху, коли очевидці подій зможуть, за словами П. Воронька, “оглянутись назад, відкрито, чесно”. Це тим більш на часі, оскільки шістдесятники художньо утвердили справжню цінність тих духовних начал, які творять духовну реальність нації, запоруку її майбутнього. “Літературний процес демонструє різноманітні підходи до зображення людини, зміни концепцій цього зображення” (Сізова, 2010 : 35).

Щоб упритул “підійти” до аналізу еволютивної парадигми біографіки останніх років, власне, до феномену Майдану, необхідно, на наш погляд, заглибитися в попередню епоху, яка й стала, можливо, ще більшим феноменом в 1960-ті, тоді, коли письменство йшло не на життя, а на смерть, лишаючись народними героями інколи посмертно, не вимагаючи нічого взамін – за ідею.

Аналізуючи особливості розвитку літературної біографіки, яка розвивалася в тісній єдності з політичним і літературним життям, необхідно звернути свої погляди на феномен 60-х, коли письменство боролось не за життя, а на смерть, за ідею. “Бути чи не бути?” Отже, інтерес до окремої особи, біографії митця – не новий.

Видатний дух шістдесятництва, прагнення цього національного культурницького руху до демократичних громадських свобод та його боротьба за права людини, позбавленої одного із засадничих прав – права на національну самоідентифікацію.

Однією з найважливіших рис письменників-шістдесятників є їх глибинна одухотвореність, їхня увага до внутрішнього світу людини, зацікавленість проблемою людської пам'яті, національної ідентичності, добра і зла. М. Наєнко пояснює характер шістдесятників їх зв'язком з історичними процесами у світі, “коли з початком розпаду світових імперій уся література стала проймається ліричним теплом”... (Наєнко, 2001 : 336). Все це знайшло відображення в автобіографічній поезії шістдесятників, характерній духовним новаторством, справжньою художньою силою, безкомпромісним національним самоствердженням, героїзмом. Слова В. Симоненка “Ти знаєш, що ти – людина”..., стали символом мудрої життєвої філософії.

Шістдесятництво як літературне явище, хронологічно обмежене роками 1958 (50-ліття його відзначалося 2008-им роком) – 1969, а далі починаються “сімдесятники”, далі – “вісімдесятники”, “дев'яностики” тощо. За словами В. Яременка, “шістдесятники” – це не всі, хто брав участь у літпроцесі в 60-х роках, а тільки ті, хто засвідчив опозиційне

ставлення до комуністичної системи... Це – українська форма світового антикомуністичного руху” (ЛУ. – 23 квіт. – № 16. – 2009. – С. 6).

В. Коротич указує, що кістяк шістдесятництва в першу чергу все-таки складали “кияни”, які в результаті кількох згаданих подій опинилися в епіцентрі літературного життя 1960-х рр.: “Був ще Симоненко (1935 – 1963), , але десь збоку, в Черкасах, була ще Ліна (1930), але вона то в московському навчанні, то у польському заміжжі, а ми були в Києві. Всі троє абсолютно різні. Я – вчитаний у свої книги і заглиблений у свій Київ – містух, місто моє, мене тут всі кицьки знають. Іван, який пильно придивлявся, шукав контактів, закріплювався, обростав столичним м'ясцем”.

Шістдесятники, тікаючи від проблем сьогодення, а то й просто – співіснуючи, вдавалися до підняття глибинних пластів української минувшини. В. Шевчук занурював українську прозу в барокові мандри, Г. Сивокінь досліджував “українську поетику” давньої доби. В 2004 – 2005 В. Шевчук накопичив набутки в 2-томному виданні “Муза Роксоланська”, де поруч із біографічними нарисами дав прекрасні зразки давньої творчості.

Шістдесятництво живе й сьогодні. Не тільки фізично, а й своїми естетичними й ідейними напрацюваннями, без яких не могли б розвиватися наступні покоління літераторів. Це – покоління, народжене в 30-х роках ХХ ст. (1930 – 1939), яке заявило про себе як нова творча й ідеологічна сила в шістдесятих роках (1960 – 1969) і засвідчило свою опозиційність до усталених тоталітарною системою норм літературно-мистецького життя, політичне і мистецьке інакодумання і спротив, чи критику панівної комуністичної ідеології і всієї радянської політичної системи. За словами В. Стуса, їх, шістдесятників, була “малесенька шопта”. М. Мачківський у статті “Згадаймо всіх – поіменно” (ЛУ. – № 44 – 46. – 2008) писав, що передісторія шістдесятництва починається з 1956 р., відколи почалися світові суспільно-політичні процеси антикомуністичного характеру, які закінчилися розвалом міжнародного комуністичного руху і розпадом СРСР у 1991 р. Тобто, виходить, впритул до нашої Незалежності. Він зазначав, що всім досі написаним статтям про шістдесятництво бракувало конкретності, проникнення в суть явища, шкодили поверховість, надмірна тенденційність, зациклення лише на кількох найпомітніших іменах.

Літературна біографіка розділялася на ту, яка дозволялася бути видрукованою, і ту, що була за різних причин забороненою. В тих поезіях, які написані були “за ґратами” (“Ґратовані сонети” І. Світличного, “Палімпсести” В. Стуса), відбувається помітна зміна світоглядної позиції авторів. Насильницька відірваність від родини, свого краю, окрім особистого горя та страждання з приводу скаліченого життя Вітчизни, викликають появу поетичних текстів, в яких митці прагнуть самоутвердження поетичного відтворення свого філософського бачення

Всесвіту як духовного джерела Людини. Доля В. Стуса стала прикладом послідовного втілення “Мужності бути” як “здатності збереження і розвитку можливостей власного духу”, душевного захисту... Для В. Стуса теми й мотиви – тільки виходи у внутрішній світ, у щоденник душі, у невислані листи до інших про власне внутрішнє” (Шерех, 1993 : 227). Лише 1990 р. побачила світ поетична книжка В. Стуса “Дорога болю”. Його творчість стала “документом не тільки людської мужності й непримиренності перед лицем зла й несправедливості, а й документом великої художньої сили” (Історія, 1995 : 43).

Автобіографічно-мемуарні твори українських шістдесятників – “Спогади і роздуми на фінішній прямій” (2008) І. Дзюби, “Книга споминів” М. Коцюбинської (Х.: Акта, 2006. – 288 с.), “Номо feriens: Спогади” І. Жиленко (К.: Смолоскип, 2011. – 816 с.), “Шістдесятники поза пафосом” Р. Корогодського (“Укр. мова і література”. – 2003. – Ч.16. – С. 1–24; № 39-40), “Люди не зі страху: Українська сага. Спогади” С. Кириченко (К.: Смолоскип, 2013; Переднє слово Ю. Бадзя.— 920 с.), “З живучого племені Дон-Кіхотів” (К.: Грамота, 2008. – 816 с.; упоряд. М. Коцюбинської, О. Неживого; передмова, прим. та бібліографія М. Коцюбинської) Н. Світличної, “Таємна музика сосон. Сад житейських думок, трудів та почуттів: Автобіографічні замітки. – К.: Акцент, 2003. – 448 с.” В. Шевчука, “Не тільки про себе: докум. роман-колаж: У 3 кн. – К.: Університ. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2006-2010” Б. Гориня. Це твори – не лише свідчення очевидців епохи – про себе та про добу – а й вчать своїх спадкоємців, тобто нас, бути кращими на тлі того, що маємо сьогодні, глибше зрозуміти соціально-культурні процеси й порівнювати їх з тими, в які жили й творили вони – тобто, кінець 1950-х – із серединою та кінцем 1990-х, і нинішнім днем. Л. Касян назвала книгу спогадів І. Дзюби , яку він приготував до свого 75-річчя, як таку, в якій можна “виокремити автобіографічний та історичний час”... (Касян, 2013 : 55). Перший (особистісний) план містить періоди життя автора: дитинство, юність, молодість, зрілість, процес формування автора як особистості, творчі та духовні пошуки, громадську активність, стосунки в родині. Обидва ж плани у романі – автобіографічний та історичний – абсолютно рівноцінні, і щільно переплетені між собою.

Проблему шістдесятників “Бути!” Л. Тарнашинська вважала, що цей предикат цілком приналежний сфері ідентичностей – індивідуальних, соціальних, культурних. Але, на відміну від “Бути” європейських авторів, у шістдесятників “дискурс донкіхотства, уведений в інтерпретаційне поле..., лежить у дискурсивній площині ідентичностей ідеального виміру” (Тарнашинська, 2013 : 35). Буття окремого героя переростає в атмосферу буття народу, нації. В тоталітарній державі це – відчуття – не лише прагнення свободи, вивільнення від пут кріпосництва, а й потужний заклик до оновлення, оздоровлення окремого індивіда, народу, країни. Зрозуміло, що в рамках моделі СРСР окремі гасла виглядали боязкою потугою до боротьби. Ніби озираючись довкола, людина могла тільки мріяти, і боятися. Чи не боятися, і бути в

конфлікті, дисидентом. Ті письменники, які не боялися “Бути”, обов’язково якоюсь мірою постраждали, інші – писали в шухляду, і змогли бути зреалізовані лише зараз. Здебільшого, їхні зізнання в добу, коли було не можна, зараз виглядають наївно, по дитячому, без гостроти. Справжня цінність їх, на нашу, думку, в мемуарах, описуванні середовища.

Саме проблемою “Бути!” позиціонували ми легенду світового кінематографа Алена Делона в нашій статті “Франція – Делон – Україна: особа в мистецтві та творчості” (Рева, 2013 : 318 – 327).

Майже співзвучні для українців романи Е. Хемінгуея, що якоюсь мірою повторюють і його життя. Коли в двадцятих роках ХХ ст. він приїхав до Парижа, влаштувався кореспондентом солідної паризької газети, писав уїдливі статті і коротенькі репортажі в різні газети. Те, що грошей потенційно не вистачало, його та супутницю письменника руду “Хеш”, особливо не бентежило: молодість і кохання важили значно більше. Сама атмосфера столиці надавала особливого шарму та закликала до творчості. Вранці Хем приходив до маленької затишної кав’ярні, замовляв філіжанку чорної кави і занурювався у світ ним же створених образів. А увечері вони з Хедлі, взявшись за руки, бродили вулицями, вночі ж кохали один одного. Пізніше він згадував: “Після роботи мені необхідно було читати. Тому що весь час думати про роботу, можна було втратити до неї інтерес іще до того, коли сядеш назавтра за стіл. Необхідно отримувати фізичне навантаження, втомлюватися тілом і особливо добре, коли поруч кохана жінка, – тоді забуваєш за все на світі...” Подорожі – Італія, Німеччина, Іспанія, Близький Схід, Америка, і знову Париж – він немов проковтував кожен день – жадібно і з насолодою, а всі оточуючі лише дивувалися, коли все можна встигнути. Секрет був один: він утікав від нудоти. Народження первістка, а при цім – злидарювання, які враз ставали помітними. Вони голодували, залишаючи останній шматок дитині. Репортерські досліді Хема допомагали мало, а його перші книги залишалися в пилуці на складі. І все ж: Хемінгвей оптимістично кидався за будь-яку роботу і вірив, що світ його-таки визнає. Зустріч із забезпеченою Поліною Пфайфер, народження двох синів, кропітка робота на злам. Увесь вільний час він присвячував літературі, шкодуючи за Хедлі, яка залишалася йому другом на все життя. Другий шлюб письменника був невдалим: кілька разів подружжя сходилось-розходилося, звідси – виникла відчуженість, самотність, а відтак і поява кращих його творів, серед яких “Прощай, зброе”, після екранізації якого Ернест прокинувся знаменитим. 1933 р., після приходу до влади Гітлера, він чітко усвідомив: тієї Європи, яку він любив, уже немає. Його бунтівна душа потребувала чогось нового, асоціального. І він у пошуках себе від’їжджає до Східної Африки, де нарешті відчув дотик до досконалості: жити без фальшування, умовностей та омани. Він забув

про все: існувало лише мисливство, запах крові і першосортний азарт мисливця. Його трофеї – леви, зебри, сернобики щоразу нарощувалися. Він захопився Африкою і по-справжньому був щасливим. Повернувся сюди й незадовго до смерті. Та на все життя Африка для нього лишилася найтаємничішою, найулюбленішою країною, де було комфортно за будь-яких умов.

Європа, по поверненню з Африки, стала невпізнанною: якоюсь нереальною, просякнута невпевненістю і брехнею, що виливалися звідусіль: із міст, людей, стосунків. Раптово Хем відчув себе часточкою втраченого покоління. Він згадав, як ще донедавна, в розкішному Парижі, його приятелька Гертруда Стейн опісля виходу роману “Сіеста” озвучила думку: “Ви всі отакі... Уся молодь, що побувала на війні. Ви – втрачене покоління. У вас ні до чого немає поваги. Ви усі зіп’єтесь...” І ось, на порозі нової війни, яку методично нав’язував Гітлер, письменник готовий був із нею погодитися. Зникло умиць усе: любов, надія, вітчизна – тільки б забути. Знайшов острів спокою в алкоголі та літературі – вічних друзях самотності. Так, звісно, тривати не могло. Війна в Іспанії, потім – Друга Світова, і моральне очищення за роки бездіяльності. Він згадував: “Так, то було розбите покоління, і розбите в багатьох відношеннях. Проте... ми зовсім не загинули, звісно, окрім загинлих, скалічених, і тих, хто збожеволів. Загине покоління? – ні... Ми були дуже витривалим поколінням”.

А потім була всенародна слава. Пулітцерівська і Нобелівська премії, безмежжя екранізацій романів, їх перевидання, переклади, інтерв’ю. Однак найбільшого сплеску почуттів Хемінгуей приносив захід сонця над океаном, що надовго заворожував погляд.

Третій шлюб із Мері Уелш, невдала вагітність, безкінечні подорожі – звиду все, ніби як у людей. Проте, письменник став замикатися у собі, відмежовуючись від усього стіною мовчання, і незмога творити жодного рядка. Лікарі не знаходили пояснень: депресія, яку часто можна спостерігати у творчої людини. А одного разу Мері побачила чоловіка з гвинтівкою в руках, вона злякалася. Згадавши про самогубство батька Ернеста, вона раптово усвідомила, що її чоловік знаходиться на межі зриву. Психіатричні клініки та ліки, бесіди з лікарями – все було малооефективним. *Він став нецікавим самим собі.* І одного разу вранці, коли сонце залило промінням кімнату, це сталося: великий письменник вистрілів із рушниці собі в рот.

Підняті теми повторюють у своїй трагічності романи Е.-М. Ремарка, Е. Хемінгуея та інших письменників воєнної і особливо повоєнної доби.

Такі ж пошуки істини “втраченого покоління” у героїв письменника-антифашиста Е.-М. Ремарка. Соціально-політичні проблеми, якими жила Європа між двома світовими війнами, прообрази друзів та рідних лягали в його романи. А актуальність та гострота проблем, безкомпромісність у виборі тем та сила художнього слова письменника прирекли його на еміграцію. У 1932 році Ремарк залишив

Німеччину та оселився у Швейцарії. У 1939 році він переїхав до США, де у 1947 році отримав американське громадянство. Та найболючішим фактом його біографії і водночас жорстким доказом глибини осягнення та передчуття катаклізмів політичного життя Європи ХХ століття стало спалення його творів на вогнищі нацистської інквізиції.

Один із його найпотужніших романів є твір “Три товариші” (1936), який продовжує тему “втраченого покоління”. Ми занурюємося в Німеччину 1928 року, знайомимося з трьома нерозлучними друзями, що пройшли Першу світову війну – Робертом Локампом, Отто Кастером та Готфрідом Ленцем, які заробляють собі на життя, тримаючи малоприбуткову автомайстерню. Кохання Роберта Локампа до Патриції Хольман (прототип дружини Ремарка Юти, здоров'ям якої письменник опікувався усе життя), спогади, від яких не можуть відійти головні герої, розгортаються на тлі глибокої економічної та політичної кризи.

Біль за покоління, що пройшло жахи Першої світової війни, переживає світову кризу, моральне зубожіння і політичний апокаліпсис, просякнуті усі романи Е.-М. Ремарка. На його творах, як і на творах Е. Хемінгуея, виховувалися наші шістдесятники. Ці автори перетворювалися на володарів думок цілого покоління. Саме в період хрущовської відлиги з'явилися перші переклади їхніх книг у Радянському Союзі. Ними зачитувалися, а улюблені герої спонукали до дії, виховували внутрішню свободу і вселяли віру. Та хіба ж можна було уявити, що пройде час і ми знову віч-на-віч зустрінемося з ворогом – жорстким, нахабним і безпринципним, і знову гинутьимуть кращі з кращих, поставатиме проблема адаптації хлопців, які бачили смерть?

У героїв Е. Хемінгуея немає минулого і вони не уявляють собі майбутнього. Живуть і діють у теперішньому (майже за Кораном). Але, на жаль, до улюбленого письменником прийому – принципу айсберга – у діалозі, коли льодяні гори, які пливають океаном, вражають своєю величчю, і немає нічого прекраснішого в світі, ніж оці гори! І якщо письменник добре знає те, про що він пише, він може і має право багато чого опустити в описі відтворюваних явищ. Але читач при цьому нічого не втратить у сприйнятті художнього твору. Це – заклик до переваги підтекстів над текстом. Натяками, недомовками, вигуками – але письменники не досягали рівня Е. Хемінгуея, і не лише не перевищили його, але й не піднялися.

Література “втраченого покоління”, на наш погляд, відтоді повторювалася знову. Е. Хемінгуей у “Фієсті” (1926) використав цей афоризм як епіграф до роману. Він розповів про людей, обпалених війною, які вештаються по паризьких шинках, їздять до Іспанії, таким чином, поневіряючи своє життя, бо не знають, як і для чого жити. “Внутрішня втраченість” – це найстрашніше. Розрив поміж героєм і безглуздим нутром війни, де трагічно відсутня романтика. І цей розрив – у душі кожного героя, письменника, оскільки герої – як дзеркало,

страшенно схожі на самого автора. Так само було в Україні до переломного 2013 р., коли вдруге постав Майдан. Чому у нас зараз немає літератури, і немає про кого писати з письменників? Оскільки ідеали, на які покладалися певні надії, себе віджили.

Атмосферу початку в Україні 1980-х років становлять поетичні твори, в яких поети виразніше стали усвідомлювати вартісність власного існування, безкомпромісність і неповторність особистісного відчуття і сприймання життєвих перипетій. В поезії з'являються нові імена: В. Герасим'юк, С. Короненко, П. Гірник – лауреат Шевченківської премії 2009 р., І. Римарук, І. Малкович та інші. Виходять збірки поетів, які не друкувалися протягом майже двох десятиліть: В. Кордуна, М. Воробйова, В. Голобородька... (Поезія, 1987 : 164).

Покоління вісімдесятників, яке починало "писати й зростати в духовному змаганні із системою в часи її агонійної стагнації", – в особі Івана Козаченка втратило людину і поета, який незламно і щиро вірив, що на нашій землі несамовитими мисленими зусиллями мрійників-поетів буде-таки збудовано світлий храм духовності й праведного суспільного устрою.

Ми з раю вигнані не будемо ніколи,

Ніколи не були забуті Богом.

Цей шлях *юдольний* лиш пересторога,

перебування тут – випробування (Маленький, 2005 : 38 – 42).

1990-і роки – це час повільних трансформаційних процесів української суспільної свідомості. Надто уповільнений процес виходу України з глибокої системної кризи, бо в її основі – деморалізація суспільства, бездуховність і торжество несправедливості. Свідомо відмовляючись від спрофанованого ідеалу всієї культурної традиції попередніх часів, окремі автори поетичних творів 90-х ілюструють весь комплекс проблем, пов'язаних з втратою віри в національний ідеал. А звідси – в поетичних автобіографічних творах (О. Галеги, Л. Мельника, С. Жадана, І. Андруссяка...) – основні мотиви: розпач, зневіра, фаталізм, самотність (Лебединцева 2000 : 41 – 45).

Українська ж література другої половини 90-х років ХХ ст. – це не просто література на зламі десятиліть, століть, тисячоліть, це література на зламі суспільної свідомості. Особливо чітко ці зміни відбила на собі автобіографічна проза. Її автори після довгих років мовчання зважились, нарешті, на прямий, відвертий діалог із читачем, на суд і каяття, знову порушувалася тема Людини, тема особистості ("Вертеп" і "Вертеп – 2" Р. Гром'яка, "Музей живого письменника", або "Моя довга дорога в ринок" В. Дрозда, "Два роки в Кремлі" Б. Олійника, "В пам'яті моїй" Ю. Ющенко, "Прожити й розповісти" А. Дімарова...). Проте, не завжди автобіографічні публікації відзначалися об'єктивністю. І це дало підстави писати О. Гончару: У січневому номері "Дніпра"... читачеві пропонуються мемуари Дрозда про його довгу дорогу в ринок... місцями влучно, місцями смішно, але всюди за цим – нестримна претензія й самозакоханість. Не вагаючись опогане всіх, хто тільки зустрівася йому

на життєвім шляху... Самоіронія автора весь час навколо своєї “геніальності”... Блазнювання? Чи щось гірше? Такого цинізму в нашій літературі раніше не було. Що з нами відбувається?” (Гончар, 2003 : с.457 – 458). В іншому місці він визначився стосовно до всієї мемуаристики як процесу: “Біда з цими мемуаристами! Пішла просто пошесть якась на ці неправдиві ірреальні сповіді тих, хто явно перебільшує свою роль в історії, уявляючи себе не інакше як рятівником нації... Такий він підступний, цей мемуарний жанр. Ніби відбирає в людини розум, позбавляє чуття реальності...” (Гончар, 2003 : 459).

1991 року Україна стала незалежною, однак ця незалежність звалилася на неї з неба як подарунок, оскільки за неї, за великим рахунком, ніхто не борвся – просто провалився путч ГКЧП і три лідери, Росії, України та Білорусі, – Єльцин, Кравчук і Шушкевич – зрозуміли, що найбільш підходить час для позбавлення кремлівського начальства і кожному стати в своїй вотчині першим. З тих пір процес формування лідерів та політичної еліти ішов в Україні не логічно і не справедливо. Краших умів ніколи не підпускали до владних місць, особливо це явище викривлялося в Україні.

Опосередковуючи сказане, точніше, виокремлюючи людину в суспільстві, на жаль, мусимо констатувати, що, коли йти “за Леніним”, то особа – поза суспільством не існує. Або не може існувати. Суспільство завжди втягнуте в політику. Це – також є аксіомою. Але... Ось тут і витікають усі “але”. Політика в Україні ще не стала наукою, яка б систематизувала, досліджувала б і прогнозувала. “Серйозним ганджем сучасного вітчизняного політикуму, – пише Л. Кравчук, – є... своєрідна історична прикутість до минулого” (Кравчук, 2002 : 363). Окрім того, українські політики так і не навчилися за ці роки не лише аналізувати чужі помилки, але й визнавати власні, впевнений він: ця вада дісталася нам у спадок із радянських часів, і від неї неодмінно варто відхотити. А від цього найперше потерпає особа. Особистість. Де вже впоратися при цьому літературі, яка є фіксатором того, що відбувається “за вікном”.

М. Жулинський взагалі в розгубленості з ХХ та й тим більше ХХІ століття: “Остаточної істини про українську культуру і літературу ХХ ст. ніхто ще не знає – це велика таємниця, і ми лише наближаємося до відшифрування символів і загадок цієї драматичної й трагічної епохи в історії національної літератури” (Жулинський, 2002 : 625).

“Для української людини ХХ століття – це епоха великих криз, великих поразок і великих уроків” (Жулинський, 2002 : 626) – спотворена картина для нас усіх і найперше постає в текстах. “Бо ми – уламки гігантської планети Імперія, частки колективного “ми”, які не вирости, не сформувалися в індивідуальні світи” (Жулинський, 2002 : 627).

Це було тоді, до кривавих подій 20 січня 2014 року, коли Україна постала проти того, що мала. Проти режиму, свавілля, беззаконня, брехні. Напередодні 200-літнього ювілею Пророка України, з його

непереможним закликком “Борітеся – поборете!” найкращі сили, справжня еліта Нації тоді постала на Майдані – місці, яке не перекладається на жодну мову світу – за ідею, за свободу, за єднання всієї України. Проти геноциду генофонду, який тривав більш, ніж 70 років: людей, що не бажали більше бути гвинтиками в диявольському механізмі, розстрілювали, вішали, топили на баржах, морили голодом, гноїли в таборах, висилали за межі країни. Адже головним фактором протягом усього ХХ століття ішла тотальна селекція радянською системою населення Півдня та Сходу України, там, де знаходиться головна індустриальна та сировинна база України. Вона виразилася в небаченій міграції населення, що почалася ще у 20-х роках ХХ ст., що почалася ще в 20-х роках ХХ ст. Адже після Жовтневого перевороту 1917 року сталася масова еміграція на Захід інтелігенції та підприємців, потім громадянська війна, що не лише нанесла збитків економіці та сільському господарству, але й підірвала традиційний уклад основного місцевого населення. Розкуркулення та висилка до Сибіру і Далекого Сходу найпрацездатнішого населення істотно послабили генофонд України. Та найжорсткішими виявилися для України 30-і роки ХХ століття: Голодомор, а потім політичні репресії, які більшою мірою торкнулися національної української еліти. Індустриалізація 30-х років спонукала в Україну відтік переселенців із Росії та інших республік колишнього СРСР, серед яких було чимало засуджених. Це й спричинить у 2014 р. небувалого розмаху воєнних подій на Сході України.

На початку 2014 р. Україна не мала своєї армії, була беззахисною перед ворогом, який, напевне, давно спланував проти неї підступні воєнні дії. Та ми, українці, відповідальні лише самі перед собою. У цьому переконаний колишній розвідник, а нині – громадянин Великої Британії В. Суворов, автор бестселлеру “Ледокол”, наполовину українець і росіянин. Він переконаний в існуванні необхідності негативного відбору людства. Йдеться про три покоління на території колишньої Російської імперії: спочатку за часів першої Світової війни, потім – громадянської, революції 1917-го. Тобто, ті, хто прийняв революцію, або ж загинули, або емігрували. Як наслідок – перше покоління СРСР – це діти тих, хто або воював за більшовиків, або сидів, піджавши хвоста. Опісля – Друга Світова війна, де найгероїчніша і активна частина люду або ж загинула на фронтах, чи потрапила до полону, чи знову емігрувала, або ж згнила у таборах. Народилося нове покоління – уже від тих, хто ніколи не виступав «проти». Таким чином, негативний відбір триває уже майже 100 років. Таке ж явище, якщо не гірше, спостерігається в Україні. Ті, хто нині в умовах війни, продовже красти і будувати нові корупційні схеми – це нащадки тих, хто пройшов негативний відбір. Їхні батьки та діди поводили себе так само в 1941-му і 1917-му. Це гидко, та все ж приємно усвідомлювати, що, скільки б разів не просіювали Україну через сито негативного відбору, до кінця все ж не просіяли: лишилися ті, хто дав нові паростки, – перший і другий Майдан. І не зупиняється сьогодні. Історичні процеси пришвидшуються, і, якщо

поміж першим і другим Майданом різниця у 10 років, то тепер все буде набагато швидше, – впевнений В. Суворов.

У якійсь мірі солідарний із думкою розвідника перший Президент України Л. Кравчук. У своїх спогадах “Маємо те, що маємо”, він пише : “Якщо намалювати колективний портрет нашої еліти, то виїде дуже цікава й вельми строката картинка – такий собі чудернацький коктейль старого та нового, радянського та антирадянського, планового та ринкового, авторитарного та демократичного. У вдачі типового вітчизняного можновладця поєднуються багач і прохач, демократ і вождь, пан і служник. Боротьба між минулим та сучасним все ще триває. Двадцяти років, на жаль, замало, аби визначити переможця у цьому двобої. З одного боку, перемога нового, демократичного, волелюбного здається неминучою, з іншого – наявні тенденції, що не можуть не насторожувати. От скажіть, чи багато ви можете пригадати випадків, коли політик добровільно пішов з високої посади через незгоду з офіційним курсом? ...на превеликий жаль, доводиться констатувати, що справжня еліта з'явиться в Україні не так швидко, як нам того хотілося б. Але ми самі мусимо робити все можливе, аби прискорити цей процес” (Кравчук, 2002 : 371-372). Це вже щось схоже на акторську гру політиків, де існувала неймовірна органіа перебування в кадрі, де присутня висока ступінь акторської автентичності. Чи не настільки все для зору досконало? Адже за метафізичним законом, який рідко себе виявляє, проте дає разючий результат: на той момент, коли ви точно знаєте, хто ж програє на біржі, можливо, програєте ви... Інакше про це, майже століття потому, читаємо у Е. Хемінгуей: “Не питай, по кому б'є дзвін. Можливо, цей дзвін по тобі”.

Чим не для всіх сьгоднішніх українських бійців, які конче потребує роботи психолога, знайома картинка? Дуже складний час, та, здається, ми його також здолаємо. Неймовірними зусиллями.

Народ вийшов зі спротивом проти того, що “маємо те, що маємо”. Але не секрет і те, що окремий сегмент громадян Сходу України волів би й досі жити за Януковича. Їм байдуже до права, демократії, людських цінностей. Напевне, той плебс ніколи неможливо змінити. Їхнє мислення зазомбоване, і люди не здатні аналітично сприймати навколишню реальність. Живучи весь час під впливом російської інформаційної блокади ЗМІ, вони, зрештою, стали жертвами.

Література

1. Гончар О. Щоденники : [в 3-х т.] / Гончар О. – К.: Веселка, 2004. – Т.3. – С.457 – 458.
2. Жулинський М. Слово і доля: Навч. посібник / Жулинський М. – К. : А.С.К., 2002. – 640 с.: іл.
3. Історія української літератури ХХ століття: В 2 кн. – Кн.2: Ч.2: 1960 – 1990-і рр. – К.: Либідь, 1995. – С.29.
4. Касян Л. “Спогади і роздуми на фінішній прямій” Івана Дзюби в контексті

автобіографічно-мемуарного дискурсу українських шістдесятників / Касян Л.- Слово і час. – №7. – 2013. – С. 55.

5. Кравчук Л. Маємо те, що маємо. Спогади і роздуми / Кравчук Л. М. – К.: Століття, 2002. – 392 с.

6. Лебединцева Н. Поезія 90-х: новий рівень усвідомлення / Лебединцева Н. – Слово і час. – 2000. – № 10. – С. 41 – 45.

7. Маленький І. Неосвячений храм майбутнього: “Обітована” Івана Козаченка / Маленький І.- Слово і час. – 2005. – №4. – С. 38 – 42.

8. Мойсеїв І. Післямова (Природа Духу) // Кульська І., Мойсеїв І. Щоденники ХХ-го століття: Першодруки з фондів Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України; Невідомий театр авангарду; Конспіративна “захалявна”; Недрукабельна творчість / Мойсеїв І. – К.: Самміт-Книга, 2013. – 352 с.; іл.

9. Наєнко М.К. “Потепління” в 60-х роках і спроба чергового відродження науки про літературу наприкінці 80-х років // Наєнко М. Історія українського літературознавства / Наєнко М.К. – К., 2001. – С. 266 – 318. – [С. 336].

10. Поезія Радянської України (1981 – 1985): Бібліогр. покажч. / Упоряд.: Рева Н.М., Рева Л.Г.; Добр. т-во любителів кн. Укр. РСР / Рева Н.М., Рева Л.Г. – К., 1987. – 164 с.

11. Рева Л. Спроба біографічного дискурсу Віталія Коротича – письменника та публіциста // Світова література на перехресті культур і цивілізацій: Збірник наук. праць: Вип. 7. – Част. II / Рева Л. – Сімферополь: Кримський Архів, 2013. – 368 с. – [С. 251 – 265]. [in Ukrainian].

12. Рева Л. Українська літературна біографіка: Досвід та філософія шістдесятників // Мова і культура: Наук. ж-л. – К.: Видавн. дім Дмитра Бураго, 2014. – Вип. 17. –Т. VI (174) / Рева Л. – 336 с. – [С. 29 – 30].

13. Рева Л. Франція – Делон – Україна: особа в мистецтві та творчості // Інформаційний вестник Форуму русистів України: Вип. 16: «Русистика: синтетическая наука или форма идеологии / Рева Л. – Симферополь: Крымский архив, 2013. – 356 с. – [С. 318 – 327].

14. Сізова К. Людина у дзеркалі літератури: Трансформація принципів портретування в українській прозі XIX – поч. XX ст.: монографія / Сізова К. – К.: Наша культура і наука, 2010. – 356 с.

15. Тарнашинська Л. Екзистенціально-аксіологічна модель бути / здаватися як дихотомічне поле самопрезентації шістдесятників / Тарнашинська Л. – Слово і час. – 2013. – № 3. – С. 35.

16. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво в “духовній ситуації” своєї доби: синергетичний вимір / Тарнашинська Л. – Слово і час. – 2012. – № 3. – С.23.

17. Чижевський Д. Гегель у Росії // Чижевський Д. Філософські твори: У 4 т.– К.: Смолоскип, 2005 / Чижевський Д. – Т.4. – VIII + 376 с.

18. Шерех Ю. Третя сторожа. Література. Мистецтво. Ідеологія / Шерех Ю. – К.: Дніпро, 1993. – 590 с.

Reference

1. Gonchar O. (2004). Schodennyky [Text]. K.: Veselka, Vol.3, 458 [in Ukrainian].

2. Zhulynsky M. (2002). Slovo i dolya : Navch. posibnyk. [Text]. K.: A.S.K., 640 s.: il. [in Ukrainian].

3. Istoriya ukrajins'koyi literatury XX st.(1995). [Analysis of classik Ukrainian literary]: V 2 kn. – Vol.2: Part 2: 1960 –1990-i rr. K.: Lybid', S.29[in Ukrainian].

4. Kasyan L.(2013). “Spogady i rozdumy na finishniy pryamiy” I. Dzuby v

konteksti avtobiographichno-memuarnogo dyskursu ukrains'kykh shistdesyatnykiv [Analysis of modern Ukrainian literary]. Slovo i chas, №7, s. 55 [in Ukrainian].

5. Kravchuk L. (2002). Majemo te, chzo majemo. Spogady i rozdumy. K.: Stolittya, 392 s. [in Ukrainian].

6. Lebedynceva N. (2000). Poeziya 90-ch: noviy riven' usvidomlennya [Analysis of modern Ukrainian literary]. Slovo i chas, № 10, s. 41 – 45 [in Ukrainian].

7. Malen'kiy I. (2005). Neosvyacheniy chram majbutnyogo: "Obitovana" Ivana Kozachenka [Analysis of modern Ukrainian literary]. Slovo i chas, №4, s. 38 – 42 [in Ukrainian].

8. Mojsejiv I. (2013). Pislyamova (Pryroda duchu) // Kul's'ka I., Mojsejiv I. Schodennyky XX-go stolittya : Pershodruki z fondiv Central'nogo derzhavnogo archivu-muzeju literatury i mystectva Ukrainy; Nevidomiy teatr avangardy; Konspiratyvna "zachalyavna"; Nedrukabel'na tvorchist' [Analysis of Ukrainian literary]. K.: Sammit-Knyga, 352 s.; il. [in Ukrainian].

9. Naienko M.K. (2001). "Poteplinnya" v 60-ch rokach i sprobha chergovogo vidrodzhennya nauky pro literature naprykinci 80-ch rokov // Najenko M. Istoriya ukrajins'kogo literaturoznavstva [Text]. K., s. 266 – 318, s. 336 [in Ukrainian].

10. Reva N.M., Reva L.G. (1987). Poeziya Radyans'koyi Ukrainy (1981 – 1985): Bibliografichnyi pokazchychuk; Dobr. t-vo lyubyteliv kn. Ukr. RSR [Bibliography]. K., 164 s. [in Ukrainian].

11. Reva L. (2013). Sprobha biographichnogo dyskursu Vitalija Korotycha – pys'mennyka ta publicista [Analysis of modern Ukrainian literary]. Svitova literatura na perechresti kul'tur i civilizacij; Zbirnyk nauk. prac': Issue 7, part II. Simferopol: Krymskiy Archiv, 368 s., s. 251 – 265 [in Ukrainian].

12. Reva L. (2014). Ukrajins'ka literaturna biographika: Dosvid ta filosofhiya shistdesyatnykiv [Analysis of Ukrainian literary]. Mova i kul'tura: Nauk. zhurn. K.: Vydavn. dim Dmytra Burago, Issue 17, vol. VI (174), 336 s., s.29 – 30 [in Ukrainian].

13. Reva L. (2013). Francija – Delon – Ukrainina : osoba v mystectvi ta tvorchosti [Text]. Informacionniy vestnyk Foruma rusistov Ukrainy: Issue 16: «Rusistika: syntetycheskaya nauka ili forma ideologiyi. Simferopol: Krymskiy Archiv, 356 s., s. 318 – 327 [in Ukrainian].

14. Sizova K. (2010). Lyudyna u dzerkali literatury: Transformaciya pryncypiv portretuvannya v ukrajins'kij prozi XIX – pochatku XX st. [Analysis of Ukrainian literary]. Monographiya. K.: Nacha kul'tura i nauka, 356 s. [in Ukrainian].

15. Tarnashyn's'ka L. (2013). Exzustencial'no-axsiologichna model' buty / zdavatysya yak dychotomichne pole samoprezentaciyi shistdesyatnykiv [Analysis of Ukrainian literary]. Slovo i chas, № 3, s. 35 [in Ukrainian].

16. Tarnashyn's'ka L. (2012). Ukrajins'ke shistdesyatnyctvo v "duchovniy situaciyi" svoeji doby: synergetychniy vymir [Analysis of Ukrainian literary]. Slovo i chas, № 3, s.23 [in Ukrainian].

17. Chyzhevskiy D. (2005). Gegel u Rosiyi // Chyzhevskiy D. Filosofs'ki tvory: Vol. 4. K.: Smoloskyp, VIII + 376 s. [in Ukrainian].

18. Sherech Y. (1993). Tretya storozha. Literatura. Mystectvo. Ideologiya. [Text]. K., Dnipro, 590 s. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Ернест Хемінгуей ніколи не був в Україні. Та й не існувало за його життя держави Україна, натомість був Радянський Союз, де письменник також ніколи не був, хоча й підтримував політику останнього у Другій Світовій війні. Тобто, виступав проти гітлеризму. Та його твори давно

перетнули всі територіальні межі. Навіть більше того. На сьогодні ім'я письменника настільки ж актуальне, наскільки була популярність митця за його життя. Спробуємо розібратися, яка ж роль відводиться Хемінгуейві в українському естеблшменті? Сьогодні, коли Україна втягнена у стадію війни, яка отримала назву Гібридної, місце письменника, його слово особливо значимі. У статті автор зосередила свою увагу на ментальності українців, яка особливо яскраво виразилася під час Революції Гідності та Гібридної війни на Сході України. Простежуючи твори Е. Хемінгуея, а також інших знакових авторів зарубіжної класики часів 2-ої Світової війни, української публіцистики останніх років, періодики, автор, співмірюючи їх, зосереджує увагу на сплескові патріотичності, на піднесенні ролі звичайного українця, особливо в умовах неоголошеної війни. Особливим мірилом патріотизму й незламності є творчість і кредо письменників-шістдесятників, які є феноменом незламності, непідкупності, невмирущості духу. Багато хто з них писав у шухляду, проте їхня творчість як документ доби, свідчить наочним прикладом мужньої позиції Людиною за будь-яких обставин. За спогадами В. Коротича "письменників зобов'язували створювати позитивного героя, художники зображували чудо-богатирів, кінофільми відтворювали їх на екрані. Шеренгами йшли від нас у вигадане майбутнє Павки Корчагіни, продукти і жертви жорстокого соціального експерименту. Але творилися й інші, справжні книги. Вони й вижили – всупереч системі, створені не завдяки, а з точністю до навпаки соціалізму – ранній Тичина, Мандельштам, Воронько. Ласкава, на поверхню, державна машина сортувала і тим часом безжально перемелювала навіть найбільш догідливих, – тих вигадників, хто зумів без дозволу щось зрозуміти, відсилала на нари ще вчорашніх своїх героїв, які вжахнулися й прозріли, реальних свідків будівництва заводів і каналів руками рабів із концтаборів. Автор називає їх твори як документи історичної правди".

Ключові слова: Е. Хемінгуей, особистість, особа, ментальність, поезія, література.